

MUSEU D'ART DE GIRONA

Malalties romàntiques

moderna, s'han distingit dues atraccions fonamentals: "la Venus vulgar i la celestial", és a dir, l'amor "sensual" i "espiritual".

Al segle XVII aquestes idees de l'amor, amb les imatges del cor que les encarnaven, es van veure sotraguejades per fets de caràcter diferent. En primer lloc, el modern jo cartesià va abandonar el cor per acomodar-se definitivament al cap, i els estudis anatómics i fisiològics van anar confirmant una tradició, també antiga, que veia en el cervell el centre vital, no solament del pensament, sinó també de les sensacions i dels sentiments.

En segon lloc, la descripció de la circulació sanguínia de Harvey, a partir del *De motu cordis*, del 1628, va mostrar que el cor era una víscera essencialment activa que bombejava la sang d'una manera que difícilment es podia relacionar amb els sentiments.

El tercer element podria semblar menys relacionat amb el cor, però, sobretot a propòsit de la presència del nostre òrgan en la literatura, és imprescindible de mencionarlo. Es tracta de la revolució anglesa. Amb les transformacions econòmiques que l'acompanyaren, en aquella revolució va prendre forma la idea de l'individu lliure, del ciutadà titular de drets inalienables, en una forma que alliberava el seu cor d'antigues i exclusives fidelitats al sobirà i l'imbuïa del sentiment cívic i moral propi dels qui es poden sentir fins a un cert punt protagonistes de la vida col·lectiva.

L'època de la Il·lustració, lluny de representar l'afirmació de la raó com un únic principi rector de la vida humana, es caracteritza molt especialment perquè hi va prendre forma tot un corrent literari que ha estat designat com el de la "sensibilitat", o "sentimentalitat", o "pre-romàntic". Un aspecte fonamental d'aquest corrent és l'elaboració imaginativa d'una nova moral. La religió continua ocupant un lloc en l'horitzó de molts personatges, però deixa de ser el fonament últim de la seva conducta. Del seu cor, poden sortir-ne sentiments que els menin a la religió, però defi-

En aquesta mateixa pàgina, 'Petit ferrier' (1994). Obra de Xavier Arenós.

Alejandro Pérez Vidal repassa l'evolució de conceptes relatius al cor, de la Grècia clàssica al romanticisme, sense descuidar-se del segle XVII.

La imatge del cor s'ha fet omnipresent en la nostra cultura visual. La seva manifestació potser més trivial i difosa, els adhesius amb eslògans publicitaris en què apareix a continuació d'aquest altre signe d'identitat dels nostres temps que és el d'un vermell ben poc sanguini, pot interpretar-se com un indicatiu de debili-

tat. El nostre món neurocentrista ja creu poc en el cor, i els usos actuals del símbol ho acusen.

La Grècia clàssica va donar molta importància al cor. Se li atribuïen, materialment, certes funcions espirituals, com ara la de pensar, que apareixia així unida a la sensibilitat, a la idea de l'amor. En aquest sentit, i fins a l'època

PREMIS LITERARIS CIUTAT D'ALZIRA 1998

X Premi
de **Novel·la**
Ciutat d'Alzira
2.000.000 pta.

IV Premi Europeu
de **Divulgació Científica**
Estudi General
2.000.000 pta.

III Premi Bancaixa
de **Narrativa Juvenil**
1.500.000 pta.

III Premi
de **Narrativa Infantil**
Vicent Silvestre
400.000 pta.

Sol·liciteu les bases a l'ajuntament d'Alzira

VNIVERSITAT D VALÈNCIA

fundació
BANCAIXA

Edicions Bromera

AJUNTAMENT D'ALZIRA

neixen actituds que els caracteritzen individualment i no pas inclinacions compartides universalment. El que es podria considerar el gran símptoma de la malaltia romàntica del cor és l'adquisició d'una autonomia moral absoluta, la qual autoritza l'individu a decidir amb plena legitimitat sobre la seva vida.

La pervivència del cor romàntic. El segon símptoma de la malaltia romàntica del cor obeeix a causes molt diverses. El món de la màquina, l'industrialisme encara incipient, va trasbalsant a ulls dels poetes els sentiments humans, i alhora va fent inservibles els vells símbols que els representaven. Aquestes patologies podien dur a la mort del cor.

El cor fred i el cor de pedra, els cors morts en vida, eren motius tradicionals, presents fins i tot en les narracions folklòriques, però en el temps del romanticisme van adquirir un nou significat.

En el relat del romàntic Ludwing Tieck titulat *El Runenberg* (1802) el pare del personatge central, Christian, diu del seu fill que acabarà la seva felicitat domèstica pel desig insaciabla de contemplar un tresor: "aquesta horrible dèria de l'or li ha fet perdre el senderi, s'ha apoderat totalment d'ell. El seu cor és embuixat i ha perdut les seves qualitats humanes, s'ha convertit en el més fred dels metalls". L'or era el símbol d'aspiracions sens límit, però era també signe d'uns temps concrets, els del comerç, la indústria i l'egoisme modern, que glaçaven els cors.

Malgrat que el cor podia convertir-se en mirall d'un món pervers, també llavors van sorgir els nous corrents de pensament que obrien nous camins per al guariment del cor. La comunió cordial entre individus podia abastar des de la solidaritat amb els marginats fins a formes de l'amor que comprenien la més lliure participació dels cossos al marge de qualsevol idea de pecat i constituïen un horitzó ideal nou, fonamental, també per a la poesia.

Alejandro Pérez Vidal (MDAG)